כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

הַמַּאֲמָר הַשְּׁבוּעִי

מאמר

לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה

האדמו"ר הזקן

שבוע פרשת משפטים

הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

מאמר

לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה

האדמו"ר הזקן

שבוע פרשת משפטים

מי מממן את המאמר השבועי?

המאמר השבועי הוא יוזמה של כמה בחורים (ואברכים) שנהנו מלימוד חסידות, בעמקות, בבהירות, וצורה חיה ונוגעת ללב.
הם החליטו לשתף עוד אנשים בחווית הלימוד שלהם, ולקפוץ למים העמוקים, בלי 'גלגלי עזר'.
המאמר השבועי לא ממומן, ולא מתוקצב על ידי אף גורם (לצערנו). וכן, למאמר השבועי אין אף תורם שנותן צ'ק כבד כל חודש. החוברות יצאו עד עתה בזכות תרומות מזדמנות של אנשים צדיקים שלימוד החסידות חשוב להם.
כרגע על מנת להמשיך הלאה – לחודשים הבאים ולשנים הבאות – המאמר השבועי זקוק לתרומות קבועות (או מזדמנות) של כל אחד ואחד מכם.
אז אם אתם נהנים מהמאמר השבועי, וחשוב לכם להמשיך ולשתף עוד יהודים - היו שותפים!
פרטי יצירת הקשר מופיעים בעמוד האחרון בעמוד האחרון בחוברת...

בס"ד

פרשת משפטים! אחרי קבלת התורה אנחנו עוברים **ליישם אותה ביום-יום** עם מאמר מופלא (שוב) **מאדמו"ר הזקן** – אך **יחידי ומיוחד שאין כדוגמתו**: "לא תהיה משכלה", מספר **תורה אור**, ואתו אנחנו גם מסיימים בכי-טוב את ימי **השובבי"ם**.

המאמר **מפרט ומרחיב באופן יסודי** שלב-אחר-שלב את עבודת המלכות – כנסת ישראל בכללות, **ובכל נשמה בפרטיות**.
נלמד כיצד **האהבה והיראה** שלנו צריכות לצמוח דוקא בארץ החיים העליונה (ולא מתוכינו, פה בעולם), באם לא – לא יהיה להם קיום אמיתי חלילה (כמו אם 'משכלת' ל"ע).
כהמשך למהלך זה המאמר 'משחרר' **אותנו מ'להמציא' רגשות אלוקיים**, ומבקש מאיתנו בעיקר **לתת לקב"ה להופיע בנו**, זאת עם המתבאר כי אפילו כל הכח של הארץ העליונה להצמיח מגיע מה' ולא מהארץ עצמה. על כן עלינו רק להכשיר את הארץ (בתשובה) ולזרוע (בקיום המצוה).
פענוח מיוחד וחסידי נמצא במאמר לתחושה שאנחנו לפעמים מרגישים שהאהבה והיראה לא מספיק אמיתיים, ואולי כבר קצת '**סוטים**' **מהדביקות בקב"ה**.
כמו כן נלמד גם כיצד על האדם לעשות '**ביטוש**' **והפנמה** שהרצונות שלו לא חשובים מצד עצמם – כדי להיות כלי להשראת השכינה. לזאת יצטרף גם **זיכוך-אחר-זיכוך** בעבודת האדם להתנקות מההתקשרויות להבלי העולם.
ועם כל זה נקבל **חסידות צועקת המתאימה לבעלי התשובה** – כל הנשמות אשר נתגשמו ומבקשות לשוב חזרה – **חיתום נפלא לימי השובבי"ם הקדושים**.
פנינה נאה שאדמו"ר הזקן ילמד אותנו בשביל כל העבודה הפנימית שנלמד במאמר, **מהו חטא עץ הדעת** על פי חסידות, וכיצד עלינו **להירפא מהחולי שלו**.

תודה לכותב החדש שלנו!!

שנזכה לאסוף איתנו התקשרות אמת באור ה', ולהיות כלי אמיתי להשראת שכינתו יתברך בכלל ובפרט!

חברי המערכת:
מנחם רוזנצוויג
אחיה מרקוביץ'
אביעד בר לוי

מגדל העמק

תוכן:

"לא תהיה משכלה" - מבואר ..... ג

"לא תהיה משכלה", תורה אור דף ע"ח עמוד ד ..... יט

נקודה למחשבה ..... כו

"לא תהיה משכלה"

(תורה אור דף ע"ח עמוד ד)

מבואר

האהבה והיראה שלנו צומחים בארץ החיים העליונה

> **לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא. הנה מודעת זאת כי יש למעלה בחינת ארץ החיים שממנה נשפע חיים ומזון לכללות נשמות ישראל לאהבה את ה' לעשות כל מצותיו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם חיים אמיתיים דוגמת ארץ הלזו התחתונה הגשמית שמצמחת כל מיני מגדים להחיות בהם נפש כל חי חיים גשמיים.**

הפסוק אומר: "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא", משמע שלולא הברכה הייתה יכולה להיות חס ושלום "משכלה ועקרה בארצך". צריך להבין למה דוקא 'בארצך'?

ידוע בחסידות, שגם בעולמות העליונים יש 'ארץ', "ארץ החיים". מה תפקידה? להצמיח מזון. כמו שהמזון שאנו זקוקים לו בשביל לחיות, צומח בארץ הגשמית. כך גם המזון הרוחני של הנשמה, שהיא זקוקה לו בשביל לחיות 'חיים אמיתיים' (קיום המצוות מתוך אהבת ה'), צומח למעלה בארץ החיים.

> **וזולתה אין קיום וחיות לכל הדרים עליה כי לא יועיל הון ועושר זהב וכסף אם לא יהיה צמח האדמה ח"ו** [חס ושלום]**. וכך כל חיות רוחני הנמשך לאדם לתורה ולעבודה הכל הוא ע"י** [על ידי] **ארץ החיים העליונה.**

כמו שאת המזון הגשמי אנחנו לא יכולים לייצר בעצמנו ללא האדמה שמצמיחה (לא משנה כמה כסף יהיה לנו), כך גם את המזון הרוחני אנחנו לא יכולים לייצר, וצריך שהוא יצמח בארץ החיים.

> **וכמ"ש** [וכמו שכתוב] **בארצות החיים.** (ומ"ש בארצות היינו כי יש ארץ עלאה וארץ תתאה. דהיינו כנ"י דלעילא וכנ"י דלתתא כי גם למעלה יש בחי' כנ"י כי ישראל עלו במחשבה) **ונק'** [ונקראת] **בשם ארץ. כי כמו ארץ הלזו הגשמית אין כח צמיחתה מצד עצמה אלא מן הזריעה וכח הצומח אשר ניתן בה להיות ממנה ועל ידה נגדל ונצמח כל הזרעים שבתוכה. כך החיים הרוחניים הנמשכים ונשפעים מארץ החיים הם**

> **נמשכים ממקור וחיי החיים ב"ה** [ברוך הוא] **כי הוא הנותן כח בארץ להוציא צמחה.**

אופן הצמיחה לא נעשה בצורה אקטיבית, מכיוון שאין לאדמה כח פעיל משל עצמה להצמיח את הזרעים. הצמיחה נעשית בצורה פסיבית, הזרע שנזרע באדמה פוגש ב"כח הצומח"[1] הטמון בה, ועל ידי זה הוא מתחיל לצמוח.

וכמו שאצלנו, האדמה עצמה לא מצמיחה ורק הכח שניתן בה מאפשר לזרע לצמוח. כך גם למעלה, מה שמצמיח את המזון הרוחני, זה לא "ארץ החיים" עצמה אלא הכח והאור שה' מאיר בה.

העבודה שלנו היא להכשיר את עצמנו לקבל את האור של ה'

> **אך זאת עבודת האדם לחרוש ולזרוע בה.**

אם כן מה העבודה שלנו פה? לחרוש ולהכשיר את ארץ החיים (ע"י התעוררות בתשובה ועבודה על המידות שלנו פה למטה), ואחר כך גם לזרוע בה (ע"י עשיית המעשה של המצווה).[2]

> **והיינו כמ"ש אור זרוע לצדיק כי ועמך כלם צדיקים כתיב. ואינו שם התואר דהיינו מדרגת צדיק אמיתי שנתבאר במ"א** [במקום אחר]**. אלא ר"ל** [רוצה לומר] **מדרגת אדם כשר שאינו רשע ח"ו וכמ"ש** [וכמו שכתוב] **צדיק ורשע לא קאמר**[3]**.**

על העבודה הזו אומר הפסוק: "אור זרוע לצדיק", היינו שהאור של הצדיק צומח כמו זרע באדמה.

בספר התניא ובעוד מקומות, כשאומרים 'צדיק' מתכוונים לאדם שהגיע למדרגת צדיק אמיתי, ומדרגה זו אכן לא שייכת לכולם אלא רק לאנשים מסויימים. כאן לעומת זאת, הכוונה לאדם שפשוט איננו אדם רשע אלא אדם כשר, דהיינו אדם שמכשיר את עצמו לקבל את האור (וליבו לא אטום).

את העניין שכל אחד יכול להיות צדיק לומדים מדברי הגמ', שאומרת שכאשר דנים את האדם מה הוא יהיבה גיבור או חלש וכו' לא אומרים האם הוא יהיה צדיק או רשע ("צדיק ורשע לא קאמר"), הכוונה שזה תלוי בבחירה של האדם (המדריגה הזו של להיות 'אדם כשר').

---

[1] אם נתרגם את המושג "כח הצומח" למונחים בהם המדע של ימינו משתמש, אפשר אולי להסביר שהכוונה לתהליכים שקורים לזרע על ידי המפגש עם החומרים והמינרלים שנמצאים באדמה, אלו המאפשרים לו להפוך מהצורה הרדומה שלו לצורה הפעילה שלו ולצמוח. כמובן, שהסבר זה ממש חלקי, מכיוון שהמדע לא נכנס לתהליכים הפנימיים שקורים ולסיבה שלהם, והוא נשאר רק ברובד הגלוי ובמעטפת החיצונית.

[2] כמבואר בתורת חיים.

[3] נידה ט"ז: דדריש ר' חנינא בר פפא אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונוטל טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני ואילו רשע או צדיק לא קאמר כדר' חנינא דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'

> והאור היא אהבת ה' ותשוקתו אליו ית' [יתברך] הנמשך לאדם. הנה הוא זרוע בארץ החיים לצדיק. פי' [פירוש] להיות צדיק ומקושר בה' לדבקה בו.

גם אחרי שהאדם קיים את מעשה המצוה בשביל ה', הוא עדיין לא מאיר, היינו שעדיין לא מתגלית האהבה והתשוקה שהמעשה אמור לבטא. בשביל שהוא יאיר, צריך שהמעשה שהאדם זרע יצמח בארץ החיים, וימשיך לאדם אהבה ותשוקה מלמעלה, שתביא את המעשה לתכליתו (לקשר את האדם לה').

וכך מתפרש הפסוק: "אור זרוע לצדיק" – האור צומח (בארץ החיים) כמו זרע, בשביל להפוך את האדם לצדיק ומקושר בה'.

כל העבודה שלנו היא רק לגרום לכך שהוי' יהיה אלקינו

> וזאת ישים האדם אל לבו וידע נאמנה ויאמין באמונה שלימה כי כל אהבה ויראה הנמשכים אליו הוא מתת אלקים שנותן כח הצומח בארץ העליונה להצמיח אהבת ה' ויראתו על פניו ואינם נמשכים מכח האדם העובד עצמו. וע"כ [ועל כן] כל עיקר עבודתו לא תהיה לאהוב ה' מעצמו שיהיה הוא העובד והוא האוהב כו'.

אנחנו עלולים לחשוב שמכיוון שאנחנו עשינו את המצווה, אז באהבה ויראה שאנחנו מרגישים אין משהו מיוחד והם סה"כ רגשות רגילים שלנו. לכן חשוב שנתחזק באמונה שלימה, שאכן בעבודה שלנו נמשכים אלינו אהבה ויראה אלקיים מה' יתברך, ועלינו רק להיות 'כלים' לקבל אותם (כדלקמן) וכלל לא לחשוב על כך שאנחנו העובדים ושהאהבה היא שלנו (כיוון שכל העבודה היא שלא נחוש את עצמנו, כמו שיתבאר).

> כ"א [כי אם] כמ"ש ועבדתם את הוי"ה אלקיכם. ופי' [ופירושו] לפי פשוטו אינו מובן וכי הוא יתברך לעבודתנו הוא צריך וכלום חסר ח"ו ואם צדקת מה תתן לו.

העבודה הזאת של להיות 'כלי', נלמדת מהפסוק שכתוב לפני כן: "ועבדתם את הוי' אלקיכם".

עצם המושג 'עבודת הוי' ' דורש ביאור, הרי ה' הוא כל יכול ולא מובן איזו עבודה הוא צריך שנעשה, וכמו שכתוב בספר איוב: "ואם צדקת" גם אם מבחינתך יש פה מעשה מרומם, "מה תתן לו" ה' יתברך לכאורה לא צריך את זה.

> אלא הענין כי הוי"ה פי' היה הוה ויהיה ואני ה' לא שניתי וכולא קמיה כלא חשיב ותהיה עבודתכם כ"כ [כל כך] עד שבחי' [שבחינה] זו תהי' [תהיה] אצליכם בבחי' אלהיכם כאלו

> הוא אלקים שלכם. דהיינו שיהיה שורה וקבוע במוח ומחשבה ומורגש ונתפס בשכלו באמת לאמתו כאלו עיניו רואות גילוי אלהותו ית׳ ממש.

התשובה לשאלה היא, שבאמת עיקר העבודה פה, היא לא המעשה עצמו (כיון שכפי שנתבאר ה' לא צריך לו), אלא מה שהמעשה גורם - שה' יתגלה במציאות המצומצמת של העולם שלנו. העבודה שלנו היא לגלות איך ה' נמצא בכל המציאות שלנו, באופן שיהיה ברור אצלנו, כאילו אנחנו ממש רואים את נוכחותו.[4]

> ועד״ז [ועל דרך זה] הוא סדר כל השבחים אלהי אברהם כו׳ הגדול כו׳. כי במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי באמת כולא קמיה כלא חשיב [-הכל לפניו כלא חשוב] והתלבשותו בבחי׳ גדולה כביכול ענוה היא.

כאשר אנחנו מקיימים תורה ומצוות, המחשבה צריכה להיות שיש כאן חידוש מאוד גדול, איך ה' יתברך יכול להתגלות גם בשפלים כמונו. זה הפירוש של: "במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו" - כאשר ה' מתגדל ומולך עלינו, זה מגלה את מידת הענווה שלו איך שהוא מתגלה גם למטה.

> והוא באמת עיקר העבודה ומכאן עיקר ההתחלה מלמעלה למטה. וזהו באמת עבודה גדולה שיוכל מוחו הגשמי לקבל ולתפוס בו גילוי אלהותו ית׳.

לפי זה יוצא שהחידוש הוא לא אצל ה' ח"ו (כיוון שה' יתברך לא חסר שום דבר), אלא החידוש הוא אצלנו, כאשר ההכרה שאין שום שינוי לפניו יתברך (שנמצאת למעלה בעולמות העליונים) נמשכת ומתגלה גם אצלנו למטה. זוהי העבודה הגדולה אותה אנחנו צריכים לעבוד.

הדרך להוליד אהבה ויראה אמיתיים

> והנה בכאן נולדה ונתעוררה מדת אוי״ר [אהבה ויראה] ונק׳ בשם הולדה. כי אהוי״ר הם בחי׳ בן ובת. שאהבה היא בחי׳ בן כמ״ש זכר חסדו. והיראה היא בחי׳ בת. וזהו בת תחלה סימן יפה לבנים שצריך לעורר יראת ה׳ ופחדו תחלה כי זה השער לה׳ כמ״ש במ״א.

[4] שם 'אלקים' מורה על כך שה' הוא 'בעל היכולת ובעל הכוחות כולם', לעומת זאת שם הוי' מורה על כך שה' הוא 'היה הוה ויהיה'. לאדם יש נטיה לעבוד את ה' בגלל שהוא רואה בו את מקור הכח שלו והוא רוצה להיות חלק מהכח הזה. כאשר האדם עסוק במעשה המצוה שלו, הוא מפסיד את העניין, כיוון שהוא עובד את ה' רק מתוך הסתכלות מצומצמת, שעסוקה במחשבה עד כמה 'בעל הכוחות' מתפעל ממנו, ולא מנסה לגלות את ה' בעצמו. את העבודה הזו, ה' באמת פחות צריך.

כאשר אדם עובד באופן הזה, מתחדשות ונולדות אצלו אהבה ויראה אלוקיים. האהבה היא כמו בן זכר שמגלה את האהבה של הוריו (הבן ממשיך ומגלה את האור והחסד של הוריו לסובבים, וכמו שנדרש הפסוק: "**זכר** חסדו ואמונתו לבית ישראל" - ה' מגלה את החסד שלו לעם ישראל באופן של בן זכר). והיראה היא כמו בת שמגלה את היראה והקבלת עול של הוריה (העבודה של הבת זה להיות מקבלת ולא להשפיע בחוץ (כמו שכתוב: "כל כבודה בת מלך פנימה") וזו תנועת נפש של יראה).

ע"פ זה מובן מאמר חז"ל: "בת תחילה סימן יפה לבנים". סדר העבודה הוא, שבשביל שהאדם יוליד בנים ויגלה אצלו אהבה לה', עליו לעשות את זה מתוך קבלת עול (כדי שהאהבה תבוא מתוך מקום של ביטול ולא של ישות), לכן עליו קודם להוליד בת - להתעורר ביראת ה' שתביא אותו לקבלת עול וביטול.

> **משא"כ** [מה שאין כן] **כשאין עבודתו עד"ז** [על דרך זה] **ובחי' זו רק שרוצה לאחוז במדות אהוי"ר להיות אוהב וירא כו' הנה היא לא תצלח בידו ולעולם לא יוליד שום אהבה ויראה אמיתיים כ"א דמיונות שוא שהוא דבר שאין לו קיום אלא לפי שעה ונק' בחי' זו משכלה שיולדת וקוברת. ועקרה היינו שאינה יולדת אהוי"ר כלל. וזהו לא תהיה משכלה ועקרה בארצך כי סבת היות בחינות אלו משכלה ועקרה הוא מחמת כי הם בארצך ואינם באים מארץ עליונה:**

כפי שהוסבר למעלה, בארץ העליונה מרגישים איך שכל הכח מגיע מה'. לכן כדי שהאהבה והיראה שלנו יהיו אמיתיים הם חייבים לצמוח שם, אחרת אנחנו נחשוב שיש לרגשות שלנו משמעות וכח מצד עצמם, ובמקום להמשיך להיות עסוקים בהתבוננות בה' נתחיל להיות עסוקים באהבה עצמה, בכך אנחנו עלולים לגרום לה (וליראה) לפסוק, ונמצא שהאהבה והיראה האלה לא היו אמיתיים (שהרי לא היה להם קיום אמיתי).

התורה קוראת לבחינה הזו אשה משכלה - שיולדת וקוברת, או לחילופין עקרה - שאינה יולדת כלל (מכיוון שלאדם כזה שעסוק בזה שהוא העובד, יהיה כנראה גם קשה לפתח רגשות של אהבה ויראה כלפי ה'). וכל זה, זה בגלל שהאדם עסוק במידות שלו כשהם עוד למטה "בארצך", ולא פותח את עצמו לקבל את המידות מהארץ העליונה.

מה אנחנו עושים כשבכלל אין לנו כלי

- עד עכשיו דיברנו על אדם שקיבל את האור ואפילו הוליד אהבה ויראה, אבל באישזהו שלב הם פסקו ('משכלה'), או לחילופין באדם שקיבל את האור אך לא הוליד אהבה ויראה ('עקרה' שיש לה בית קיבול). עכשיו נדבר על הבחינה השלישית ונראה איך עובדים איתה:

> אך הנה יש עוד בחי' עקרה. והוא כענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ [על פסוק] אין לה ולד אפי' [אפילו] בית ולד אין לה ושהיו טומטומים פי' שנסתם כ"כ עד שאין לה כלי קבול לקבל הריון. ועד"ז הנה יש באדם ג"כ [גם כן] בחי' זו לעבודת ה' שאינו תופס במוחו ושכלו האמת כאשר הוא מחמת שאין לו כלי מחזיק.

כאן מדובר על בחינה נוספת של עקרה: חז"ל מספרים[5] שבהתחלה אברהם ושרה היו טומטומים ובכלל לא הייתה להם האפשרות להוליד, וכך היא גם נדרש הפסוק: "אין לה ולד", שאפילו 'בית ולד' - רחם לקבל את ההריון, לא היה לשרה. כך גם בעבודת ה', יש אדם שבכלל אין לו כלי לקבל את האור של ה'. הדבר מתבטא בכך, שהוא לא פנוי שכלית, לקבל את האמת ש'כולא קמיה כלא חשיב'.

> כי כנ"י [כנסת ישראל] נק' כוס ישועות שהוא כלי קיבול לקבל החסדים העליונים ונק' כוס של ברכה שמקבלת יין המשמח דהיינו בחי' התבוננות הנ"ל [הנזכר לעיל].

הסיבה לכך שאיכות העבודה שלנו היא דוקא לפי היכולת שלנו לקבל, היא מכיון שככה זה במקור שלנו – בכנסת ישראל. כנסת ישראל נקראת 'כוס ישועות', היא כלי. לכן, ככל שאנחנו נפנה את עצמנו ונהיה כלים ריקים שראויים לקבל, אנחנו נתחבר למקור שלנו.[6]

היופי של הכוס הזו, הוא שהיא 'כוס של ברכה', שכאשר היא מקבלת את האור הוא מתברך בתוכה ומוליד פירות – אהבה ויראה. כמו יין שכאשר הוא מתקבל אצל האדם, הוא משמח אותו ומגלה אצלו דברים חדשים, וכך גם ההתבוננות מולידה אצל האדם אהבה ויראה.

> והיינו כשהוא כלי ריקן. משא"כ אם מחזיק מקום לעצמו ונחשב בעצמו ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו]. ולכן הוא עוסק ברצונותיו לומר כך אני רוצה וכך טוב לי זה איני יכול לעשות וכיוצא בדברים. ויש בזה פרטים ופרטי פרטים עד אין מספר. אך דרך כלל יש בחי' זו לכל או"א [אחד ואחד] למצוא בנפשו. הן העוסקים במו"מ [במשא ומתן]. הן יושבי אוהלים בכל דבר שאומר אני כו' ומחמת זה נטמטם ונסתם מוחו:

---

[5] יבמות סד:

[6] כנסת ישראל הזו , היא ארץ החיים העליונה. ועלינו ללמוד ממנה איך לעבוד (ע"פ הערת הצמח צדק).

אנחנו לא יכולים להגיע להבנה מסויימת כל עוד החיים שלו מתנהלים בצורה שסותרת אותה. לכן כל עוד אנחנו עסוקים ברצונותינו (ומחזיקים מקום לעצמנו), אפילו יהיו הללו הכי בסיסיים (כמו אצל יושבי אוהלים, שמסתפקים במועט ומקדישים את כל כוחם לעבודת ה', אלא שעל המעט שלהם הם לא יוותרו), כבר לא נוכל להבין איך 'כולא קמיה כלא חשיב', כיוון שאנחנו חיים באופן שמראה שגם אנחנו חשובים.

> והנה העצה לעשות כלי ריקן הוא כמ"ש לב נשבר ונדכה כו' אשכון את דכא וגו'. והוא כמשל אומן העושה כלי קבול שצריך להכותה בפטיש סביב סביב עד שנעשה חלל בתוכה וכך יהיה האדם ידכה וישוח להיות שפל רוח שלא יתפוס מקום כלל שיהיה מקומו פנוי וחלל כאלו אין ואפס ממש.

מה שגורם לנו להחשיב את הרצונות שלנו, זה המחשבה שיש לנו מקום משלנו ושמגיע לנו משהו.

כדי שנוכל לקבל את האור בצורה המיטבית, עלינו להפוך את עצמו לכלי ריקן, ובעצם עלינו לגלות שאין לנו מקום משל עצמנו ואנחנו זקוקים לאור של ה'.

הדרך להפוך את עצמנו לכלי, היא על ידי התבוננות והעמקה, עד כמה אנחנו לא המרכז ושבאמת אנחנו אין ואפס לפני ה', עד שלאט לאט (ע"י ההתמדה) נפנה בתוכנו חלל לקבל את האור של ה' (ממש כמו אומן שמכה בגוש הגולמי, עד שלבסוף נוצר כלי).

הדחת הכלי והכשרתו לקבל את האור

> אך עוד אחת היא משארז"ל כוס של ברכה צריך הדחה מבפנים והענין הוא כי אפילו מי שהוא נדכה בטבע כגון שהוא עני ואין לו מצח להרים ראש. עוד צריך הוא שלא יטה לבו אפילו לדברים המותרים להיות מקושר בהם בכל לב ונפש.

אמנם גם אם בשכלו, האדם פנוי לגמרי לקבל (מכיוון שהוא מבין שאין לו משהו משל עצמו), ואפילו מי שהטבע שלו הוא כזה (ולא רק ההבנה, כמו עני), זה לא מספיק, מכיוון שיכול להיות שעדיין הלב שלו מונע ממנו לקבל, בזה שהוא מלא בהבלי העולם. לכן קודם עליו לנקות את הלב שלו, כך שלא יהיה מקושר בדברים הגשמיים.

> כי אפשר לעולם שיתקיים עשיית דברים המותרים בלא לב ג"כ.

בהנהגה זאת אין בעיה מכיוון שה' מאפשר לנו לקיים את הגוף והחיים שלנו גם בלי להתפעל מהם (ובכך הוא מאפשר ללב שלנו להיות נתון רק בו לאורך כל הדרך).

> ואם הטה לבו ונקשר להיות בהבלי העולם א"א [אי אפשר] להיות כלי קבול עד שיטהר והוא כמו למשל כוס המלוכלך שא"א להטיל בו יין עד שירחצנו וכן האשה לא תוכל לקבל הריון אפילו יש לה בית ולד אם לא נטהרה מטומאתה:

לפני שנותנים את היין לכוס צריך לשטוף אותה, וכך גם לפני ההתבוננות צריך לנקות את הלב, כיוון שכל עוד הלב לא נקי אז גם אם האדם מתבונן ש'כולא קמיה כלא חשיב', ההתבוננות הזו עלולה להתלכלך ברגש הנמוך שלו, והיא לא תוליד אהבה ויראה לה'.

כך זה גם אצל האשה (אליה משולה פה כנסת ישראל[7]), שאסורה על בעלה עד שתטהר.

השבת כח התולדה שנעלם על ידי עליה למעל שם הוי' המהווה את העולמות-תפילת חנה

> והנה אחר שעשה כלי קבול נקיה ומודחת הנה הוא עוד צריך לשית עצות בנפשו.

למרות שהאדם עשה כלי ראוי לקבלה זה לא מספיק, מכיוון שלצערנו כבר אין אצלו את הטבע של ההולדה (כמו שגם אם לעקרה יהיה רחם זה לא מספיק כל עוד אין לה את "כח התולדה")[8]. המצב באמת לא פשוט.. מה עושים?

> והוא ענין מ"ש ותתפלל חנה על ה' ובכה תבכה. כי הנה כנ"י יש לה כמה בחי' ושמות וכשהיא בבחי' הולדה נק' בשם לאה אם הבנים. וכשהיא בבחי' עקרה שאינה מולדת אהבה ויראה נק' בשם חנה כמ"ש ולחנה אין ילדים.

כפי שראינו למעלה, העבודה מתחילה בשורש שלנו – בכנסת ישראל. כנסת ישראל משולה לגיבורות שלנו במשך ההסטוריה, ובכל מצב היא משולה לאשה אחרת. כשהיא מולידה היא נקראת 'לאה' שזכתה שה' יפתח לה מיד את הרחם. לעומת זאת, כשהיא כמו עקרה שלא מולידה, היא נקראת 'חנה' – וכמו שכתוב: "ולחנה אין ילדים".

לכן מי שלא זוכה להוליד ילדים - אהבה ויראה, צריך ללמוד מהעבודה של חנה, ולעבוד אותה גם.

---

[7] כדלקמן

[8] ע"פ תורת חיים

> והעצה היא ותתפלל חנה על הוי"ה. והענין כי הנה שם הוי"ה מורה ע"ש [על שם] שמהווה את הכל מאין ליש ושם זה הוא בכל עולמות אצילות בי"ע [בריאה יצירה עשיה] שאין חילוק ביניהם אלא שזה ברא וזה יצר כו'. אבל דרך כלל הנה הוא מחיה את כולם ומהוה אותם מאין ליש.

חנה מתפללת ומבקשת שה' יתברך יאיר לה ממקום שנמצא מעל העולמות.

למרות שלכל עולם יש אופן שונה בו ה' מהווה אותו, בעולם הבריאה ה' בורא את העולם (ורואים בשכל את היש מאין), בעולם היצירה ה' יוצר את העולם (ומרגישים ברגש את היש מאין) וכן על זה הדרך, המשותף לכולם הוא שהם מתהווים יש מאין.

חנה לעומת זאת מתפללת שה' ישמע לה ממקום גבוה יותר, "על הוי' " – מעל שם הוי' המהווה את העולמות.

> אך אמתות שם זה אינו אלא לגבי העולמות הנאצלים והנבראים והנוצרים והנעשים. אבל לגבי הקב"ה בכבודו ובעצמו לא שייך כלל לומר שם זה דכולא קמיה כלא חשיב ואינם נתפסים אצלו בגדר מציאות כלל כמ"ש אני הוי"ה לא שניתי. ואתה הוא קודם שנברא כו'. ואתה הוא לאחר שנברא כו'.

למרות שאנחנו קוראים לה' בשם הוי'. השם הזה מורה רק על האופן בו ה' מתגלה אלינו בעולמות השונים שהוא ברא, אמנם הוא עצמו לא נקרא כך, כיוון ששם הוי' מורה על התהוות העולמות (שבכלל לא תופסים אצלו מקום).

על השם העצמי של ה' כתוב: "אני הוי' לא שניתי" , שלגביו אין שום שינוי והעולמות בכלל לא תופסים מציאות אצלו.[9]

> וזהו מ"ש בפרקי דר"א [דר' אליעזר] (פ"ג) עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד. פי' שמו לבד ששמו אינו בגדר מהווה ומחיה כלל אלא הוא לבד.

בחסידות מוסבר שהתפקיד של ה'שם' בראש ובראשונה, זה לא בשביל שהזולת יוכל לפנות אל האדם (כמו שמקובל לחשוב), אלא להורות על העניין והרצון המיוחד של האדם[10]. כך גם אצל ה', השם ה'עצמי' שלו הוא לא השם שנותן לנו מציאות נפרדת ('כביכול') ומאפשר לנו לפנות אליו, אלא זה השם

---

[9] בחסידות מסבירים שיש שלשה שמות: שם הפעולה - שמהווה את העולמות. שם התואר - היכולת להוות את העולמות, שם העצם - איך שהוא בעצמו. כאן מדובר על שם העצם, שלגביו אין מציאות כלל.

[10] וכן הגימ' של **שמו** = **רצון** (תורת חיים).

שמורה על העניין והרצון העצמי שלו לפני שהוא רצה את העולמות (התורה והמצוות)[11].

זה הפירוש של דברי חז"ל ש"עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד". לה' היה שם 'עצמי' גם לפני שהוא ברא את העולם, כשהוא היה 'לבדו'.

> **וכענין נשגב שמו לבדו. ונשגב הוא מורה על הפלגה יתירה שהוא מופלג הרבה מעולמות הנאצלים כו' רק כי הודו על ארץ ושמים. פי' שנמשך הוד וזיו משמו לחיות ארץ ושמים.**

הפסוק אומר "כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים". 'הוד' הוא הזיו היוצא מהדבר ולא הדבר עצמו., בנוסף ה'הוד' בא בצורה 'ממיילאית' ולא 'רצונית'. כך גם העולם, לא נברא מהרצון הפנימי של ה' (השם שלו, כנ"ל) אלא הוא רק נמשך ממנו בצורה ממיילאית (וזאת מכיוון שבסוף צריך עולם בשביל שהרצון העצמי של ה' (שהוא התורה והמצוות כנ"ל) יוכל להתממש (כיוון שהקיום שלהם נעשה דוקא בעולם הגשמי)). זה הפירוש של הפסוק: "נשגב שמו לבדו" - השם של ה' באמת נשגב, ורק "הודו על ארץ ושמים" (נמשך הוד וזיו לחיות ארץ ושמים).

> **אך וירם קרן לעמו כתיב להיות לו לעם קרובו להיות קרבים אליו בעצמו כדי לקרבם אליו ליכלל ביחודו ית' כמ"ש חמלה גדולה ויתירה כו' כמ"ש במ"א.**

לעומת העולמות שמקבלים חיות בדרך של ריחוק (מכיוון שהם לא הרצון העצמי של ה'), עם ישראל ממש קרובים אל ה' בעצמו מכיוון שהם חלק מהרצון העצמי של ה' (דהיינו שרצונו העצמי הוא בנו) ולכן יש לנו את היכולת לחוש את יחוד ה' (איך שהוא לבדו, לפני בריאת העולמות).

> **ומזה תתלהט נפשו להשליך נפשו מנגד למסור נפשו על קדוש השם בפועל ממש להיות נפש צמאה וכלתה לה' לאתדבקא רוחא ברוחא. דהיינו שיהיה כל מחשבה דבור ומעשה שלו במחדו"מ** [במחשבה דיבור ומעשה] **של הקב"ה ומצות מעומקא דלבא בדביקה וחשיקה כו' כמ"ש בזהר ע"פ נפשי אויתיך כו' כמ"ש במ"א.**

בעקבות ההתבוננות בכך שהעולמות רחוקים מה', ולעומת זאת לנו ה' נתן את האפשרות להיות קרובים אליו, אנחנו מוסר את הנפש שלנו, מפסיקים להתעסק בהבלי העולם ומקדישים את כל הכוחות שלנו להדבק בה' בהתלהבות גדולה מעומקא דליבא.

[11] כל זה ע"פ תורת חיים שמות א' עמ' קי"ב

> וזהו ותתפלל חנה על הוי"ה כי תפלה הוא מלשון התקשרות שהתקשרה עצמה על ה' פי' למעלה מעלה מבחי' שם הוי"ה המורה על התהוות העולמות וחיותן כ"א ליבטל וליכלל ביחודו ית' במסירת נפש בפ"ע [בפנימיות עצמותו].

זה מה שחנה עשתה. "ותתפלל חנה" – חנה תופלת ומחברת את עצמה, "על הוי' " – למעלה משם הוי' המהווה את העולמות. חנה מתבוננת בכך שהמקום האמיתי שלה נמצא למעלה מהעולמות, היא מוותרת על כל העולמות ומוסרת את עצמה לה'.

המשכת רחמים רבים על נפשו, כדי שתוכל לשוב ולקבל את האור של ה'

> והנה משם נמשך בחי' ר"ר [רחמים רבים] על נצוץ אלהות שבנפשו. וזהו בכה תבכה לעורר רחמים רבים.

"ובכה תבכה" חנה בוכה על כך שהיא צריכה להתעסק בהבלי העולם (הרחוק מה'), ובכך היא מעוררת רחמים רבים על הניצוץ האלקי שלה שנמצא כל כך רחוק מהמקור שלו.

> וזהו המלך המרומם לבדו כו' והמתנשא מימות עולם. פי' שהוא רם ונשא מגדר ובחי' עולם ולפיכך ברחמיך הרבים שמחמת התנשאותו מימות עולם עד אין חקר גדלה בעיניו הרחמנות על כל העולם ואפי' על עולמות עליונים אפי' על בחי' ג"ע [גן עדן] העליון ולמעלה מעלה עד רום כל המעלות שייך אצלו רחמנות כי כולם שפלים אצלו. משא"כ בעולמות הנאצלים והנבראים כו' כל מה שיורד מטה מטה מתמעט בחי' רחמים עד שבבחינת ארץ הלזו הגשמית אין אנו משיגים הרחמנות אפילו שעל עוה"ז הגשמי כיון שאנחנו בתוכה כי הרחמנות הוא אצל גדול על הקטן.

רחמים נגרמים, מכך שהגדול היודע את האמת, רואה את הקטן החי במציאות נמוכה, ורוצה להעלות אותו למקום האמיתי אליו הוא שייך.

כך גם אצל ה' שנמצא למעלה מכל התהוות העולמות ("המרומם לבדו"), יש הרבה רחמים אפילו על העולמות העליונים (ואפילו על אלו שהכי קרובים אליו), כי כולם שפלים אצלו והוא יודע עד כמה הם נמצאים במקום נמוך. לעומת זאת ככל שיורדים מטה, ופחות מכירים את האמת הרחמים מתמעטים (מכיון שרחוקים מהמציאות האמיתית).

> **כי כמו שהוא מתנשא עד אין חקר כך רחמיו מרובים אף כי נשגב שמו לבדו מ"מ** [מכל מקום] **הרי אלהי עולם כו'. וזהו אלהי עולם ברחמיך.**

האדם מתעורר ברחמים דוקא על דבר ששייך אליו, וכך גם אצל ה', ה' מתעורר ברחמים על העולם, מכיוון שעם כל הרוממות שלו הוא עדיין מרגיש שהעולם שייך אליו[12] (והרחמים הללו מרובים מאוד, כגודל ההתנשאות שלו מהעולם).

זה פירוש התפילה: "אלהי עולם ברחמיך", מכיוון שאתה 'אלהי עולם' (ועם כל הגדולה שלך, העולם עדיין שייך אליך) לכן תתעורר עלינו ברחמים.

> **ובקשתנו הוא שלפי שאין אנו משיגים בשכלנו הרחמנות אתה תעורר רחמיך הרבים שלא נטבע ונשקע בזה העולם.**

מכיוון שאנחנו נמצאים למטה אנחנו לא מבינים את המצב הגרוע שלנו ואנחנו לא יכולים להתעורר ברחמים. לכן אנחנו מבקשים מה' שהוא יתעורר על הניצוץ האלוקי שבנו ברחמים ויגלה לנו את המקום האמיתי אליו אנחנו שייכים.

> **ותהי' מגן ישענו משגב בעדנו. פי' משגב כמו חומה נשגב'** [נשגבה] **ומוקפת. וכן מגן הוא מחסה להסתיר בפני האויבים** (כי בחי' המקיף מסמא עיני החיצונים שלא ישלטו):

הסיבה שלא נולדות אהבה ויראה זה בגלל שהאויבים מקטרגים, ואומרים שהאדם כבר לא יכול להוליד אהבה ויראה ר"ל מכיוון שע"פ הטבע כבר פסקה ממנו היכולת להוליד.

לכן אנחנו מבקשים מה' יתברך שיגלה את אורו העצמי כדי שהמקטרגים יסתנוורו. מה הכוונה? כל הטענה של המקטרגים יכולה להיות ח"ו, רק כאשר האדם עובד באופן הרגיל, ע"פ הטבע של העולמות (כיוון שע"פ הטבע, באמת אין לו אפשרות להוליד ר"ל). לעומת זאת כאן, בעקבות המרירות והשפלות על מצבו העגום, האדם מעורר אצל ה' את רחמיו המרובים, שמגלים את המקום האמיתי אליו האדם שייך ושה' חפץ בעבודתו גם אם זה לא מסתדר ע"פ הטבע הרגיל (מכיוון שהרצון בתורה ובמצוות קודם לרצון בהתהוות העולם, כנ"ל), וכך האדם מגלה את האור של ה' שנמצא מעל שם הוי' המהווה את העולמות. המקטרגים לא מצליחים להתמודד עם האור הזה (מכיוון שהם מכירים רק את הטבע הרגיל של העולמות), וכך האדם מבטל את הקטרוג.

זה הפירוש של מה שאנחנו אומרים בתפילה: "אלקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו...מגן ישענו משגב בעדנו". אנחנו מבקשים מה' שמתוך רחמיו המרובים, יגלה את אורו העצמי, שיהיה כמו מגן וחומה נשגבה בפני

[12] זה שהעולם שייך לה' לא סותר את זה שהוא לבדו, מכיוון שהעולם שייך לה' אבל ה' לא שייך לעולם.

המקטרגים כדי שתוולד אצלנו אהבה ויראה, (כמו המשך התפילה: "...ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך").

בשביל לקבל את האור צריך להתלבש בלבושי ה'ימים'

- כעת נבוא לבאר את החלק האחרון בפסוק: "את מספר ימיך אמלא"

> **והנה כתיב ואברהם זקן בא בימים. פי' זקן זה שקנה חכמה. ואמרו ע"פ בישישים חכמה שדעתם מתיישבת עליהם. דהיינו שתהיה עבודה בקביעות ובישוב הדעת ולא יהיה פעם כך ופעם כך.**

חז"ל אומרים על הפסוק: "בישישים חכמה", שתלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם. הכוונה שהם מגיעים למצב, שכבר אין להם עליות וירידות והעבודה שלהם נעשית בקביעות וביציבות.

אברהם אבינו זכה להגיע למדריגה הזו, וכמו שכתוב: ואברהם זקן בא בימים. חז"ל למדו את המילה זקן כנוטריקון: "זה קנה חכמה". דהיינו שאברהם אבינו, זכה לקנות את המדריגה הזו של יישוב הדעת בעבודה שבאה ע"י החכמה.

> **כי צריך להיות כל הימים שלמים כמ"ש בזוהר. והימים שנתנו לו מן השמים לחיות בהם כימי שנותיו לא ניתנו לבטלה אפילו שעה אחת יתירה על השיעור ששיערו כמה הוא צריך להשלים את נפשו. ומזה יתבונן המשכיל להיות ממארי דחושבנא לחשוב כל המחשבות והדבורים והמעשים דבר יום ביומו.**

הסיבה לכך שאברהם אבינו זכה להגיע למדריגה הזו, היא מכיוון שהוא "בא בימים", הכוונה שבכל הימים שלו הוא עבד את ה' בשלמות.

הזהר אומר, שכולנו צריכים 'להשלים' את ימינו, כך שלא נפסיד אף יום בעבודה שלנו. הסיבה לכך היא, מכיוון שה' יתברך נתן לנו חשבון מדוייק של ימים בשביל תיקון הנפש שלנו, ואיננו יכולים להחמיץ אף יום.

לכן עלינו לערוך בכל יום חשבון נפש ולשים לב שאכן 'השלמנו' את היום, ועבדנו את ה' בשלימות בכל הרבדים של הנפש.

> **והנה הימים הם בחינת לבושים והם לבושי התורה והמצות שלומד ועושה בכל יום. ובלבושים אלו יכול האדם לקבל גלוי אלהותו ית' ואהוי"ר הנמשכים מארץ עליונה בתוספת אורה.**

הימים שלנו יכולים להפוך להיות 'לבושים אלקיים', על ידי זה שנקיים בהם תורה ומצוות, ובכך יתאפשר לנו לקבל את האור של ה' שנמשך אלינו מהארץ העליונה.

מה הכוונה?

באיזשהו מקום הבגדים בהם אנחנו מתלבשים מאפשרים לנו להפוך לאנשים שונים (מבחינה חיצונית על כל פנים) ולשחק כל מיני תפקידים (כמו למשל אדם שלובש מדים ובכך הוא הופך להיות חייל). בנוסף הלבושים מסתירים את המקום האמיתי בו אנחנו נמצאים, ובכך הם מאפשרים לנו לעמוד במקומות שסתם כך היינו מתביישים לעמוד (כמו שכשבאים לאיזשהו רב גדול מתלבשים בבגדים מכובדים).

כך גם בלבושים הפנימיים שלנו – התורה והמצוות (אבל הפעם זה לא רק מבחינה חיצונית, מכיוון שהם ממש מתאחדים איתנו באחדות גמורה[13]). כאשר במשך היום אנחנו נתונים בתורה ומצוות (ובכך אנחנו 'מתלבשים' בהם), אזי היום כולו הופך להיות 'לבוש אלקי' שלנו. ע"י לבושי הימים מתאפשר לנו לקבל את האור של ה' בצורה גלויה (האהבה ויראה שצמחו וגדלו בארץ העליונה) בלי להתבטל (מתוך הרגשת בושה גדולה).

> **כי אף שלומד פשטי התורה ואינו מגיע לו מזה שום אהוי"ר בשעת מעשה מ"מ הרי התורה אור זרוע בארץ עליונה ומשם תצמיח צדקה ורב חסד דהיינו בחי' אהבה רבה על נפשות ישראל להאיר להם בלבושים אלו.**

לעומת המזון שנותן לנו חיות, הלבושים שלנו לא נותנים לנו חיות אלא רק מכשירים אותנו לקבל. וכך גם כאשר אנחנו לומדים תורה, ברגע שאנחנו לומדים אנחנו לא מקבלים את האור אלא רק הופכים להיות מוכשרים לכך. בנוסף, כפי שכבר הסברנו, האור צריך לצמוח בארץ החיים ועלינו רק לזרוע אותו.

לכן אנחנו לא צריכים לחפש לימוד שילהיב אותנו, וגם אם אנחנו לומדים 'פשטי תורה' וברגע שאנחנו לומדים אין לנו מזה שום חיות, לא צריך לדאוג מכיוון שהאור יגיע אלינו אחרי שהוא יצמח בריבוי גדול (באופן של 'ורב חסד' - 'אהבה רבה').

> **וזהו את מספר ימיך אמלא. פי' כי הנה בחי' הימים עצמן שהן הלבושים מוטל עליך לעשותן. ומספר ימיך הוא אור שבתוך הימים כמ"ש בזהר ע"פ השמים מספרים. ופי' מנהרין ומנצצין כספירין ובחי' מספר זה עלי למלאותו שיאיר עליך מכח הצומח שבארץ החיים.**

[13] כמבואר בתניא פרק ה'

כאשר אנחנו מתלבשים בלבושים, ה' מאיר עלינו את האור. זה הביאור של הפסוק: "את מספר ימיך אמלא". "את מספר ימיך" כאשר הימים שלנו יהיו מלאים באור ('**מספר**' זה מלשון אבן **ספיר** מאירה) שאת זה מוטל עלינו לעשות (ע"י זה שנאיר אותם באור התורה והמצוות), אז "אמלא" ה' ימלא וישלים את האור (על ידי זה שהוא יצמיח אותו בארץ החיים וימשיך אותו עלינו)).

הסרת המחלה (הרגשת הישות), הכרחית בשביל היכולת להתבונן (ולהוליד אהבה ויראה)

> **וכן בענין סור מרע אמר והסירותי מחלה מקרבך. פי' המחלה אשר נדבקה ונשרשה בקרבך.**

הפסוק לפני "לא תהיה משכלה" הוא "ועבדתם את הוי' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה מקרבך". מהסמיכות אפשר להבין, שבשביל ש"לא תהיה משכלה וכו' " צריך שקודם: "והסירותי מחלה מקרבך" שה' יסיר ממנו את המחלה שנמצאת אצלנו מ'קדמת דנא' (נשרשה בקרבנו).

> **והוא ענין מארז"ל ד' מתו בעטיו של נחש שאע"פ שהם צדיקים גמורים מ"מ נשאר בם עדיין איזה שמץ מזוהמת הנחש שלא יכלו להסירו מכל וכל.**

המחלה הזאת מגיעה מהזוהמא שהנחש הטיל בחוה בחטא עץ הדעת (כשהוא בא עליה, ע"פ המדרש). הזוהמא הזאת נמצאת בנו מאז והיא לא הוסרה לגמרי[14], אפילו אצל הצדיקים הגמורים. וכמו שאמרו חז"ל: "ארבעה מתו בעטיו של נחש", הכוונה שיש ארבעה צדיקים שלא חטאו בעצמם, ובכל זאת מתו בעקבות הזוהמא של הנחש שנשארה אצלם.

> **והוא עיקר נקודת קליפת גסות הרוח שנעשה בטבע האדם בחטאו מעץ הדעת טוב ורע דהיינו שרואה א"ע ומכיר חסרונו או יודע שזה טוב לו. כמ"ש ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וגו' וזהו שרש הזוהמא ומקור לכל התאוות והעבירות כי בוחר בזה לטובתו או לרעתו.**

חטא עץ הדעת התחיל מכך שחוה ראתה "כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעיניים", כלומר שהיא הכירה בחסרונות שלה וראתה שהעץ טוב בשבילם, עצם ההכרה הזו הביאה אותה לחטוא ולאכול מעץ הדעת טוב ורע, שגרם לה לחשוב תמיד מה טוב עבורה ומה רע (והזוהמא הזו עברה ב'גנים' לכל האנושות).

מה כל כך רע בזה? הבעיה היא שכאשר אנחנו נותנים 'חוות דעת' על המציאות מה טוב עבורנו ומה לא, אנחנו מראים שיש לנו 'ישות' משלנו,

[14] היא כן הוסרה קצת במתן תורה אך לא לגמרי, וכמו שאמרו חז"ל: "ישראל שעמדו בהר סיני פסקה זוהמתן", ועיין בתורת חיים.

ושאנחנו יכולים לחשוב גם מה טוב לנו עצמנו (ולא רק מה טוב לה' יתברך). הדבר הזה נקרא 'גסות', וזה השרש של הזוהמא של הנחש והמקור לכל התאוות והעבירות (כיוון שבלעדי זה, השיקול היחיד שלנו היה רק מה רצון ה' ולא היה לנו שום שיקול אחר).

> **משא"כ קודם החטא היו ערומים כדכתיב מי הגיד לך כו' כי לא היו מרגישים שום הרגש חסרונם או טובה לעצמו רק שהיו משיגים גלוי אלהותו ית' וד"ל** [ודי למבין]:

התורה מספרת שלפני החטא אדם ואשתו היו ערומים ולא יתבוששו (-ולא התביישו). הסיבה לכך היא, שהם היו משיגים 'גלוי אלהותו יתברך' איך ש'כולא קמיה כלא חשיב' והם לא חשבו שיש להם מציאות משל עצמם. לכן הם בכלל לא הרגישו את עצמם ואת החסרונות שלהם ולא חשבו מה יהיה טוב עבורם.

וכך גם בעבודתנו, אנחנו מוכרחים שה' קודם יסיר ממנו את המחלה (הרגשתנו כנפרדים, ובעלי 'ישות' משלנו), בשביל שנוכל להשיג גילוי אלקותו ית' ולהוליד אהבה ויראה אמיתיים.

"לא תהיה משכלה"

(תורה אור דף ע"ח עמוד ד)

האהבה והיראה שלנו צומחים בארץ החיים העליונה

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא. הנה מודעת זאת כי יש למעלה בחינת ארץ החיים שממנה נשפע חיים ומזון לכללות נשמות ישראל לאהבה את ה' לעשות כל מצותיו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם חיים אמיתיים דוגמת ארץ הלזו התחתונה הגשמית שמצמחת כל מיני מגדים להחיות בהם נפש כל חי חיים גשמיים.

וזולתה אין קיום וחיות לכל הדרים עליה כי לא יועיל הון ועושר זהב וכסף אם לא יהיה צמח האדמה ח"ו [חס ושלום]. וכך כל חיות רוחני הנמשך לאדם לתורה ולעבודה הכל הוא ע"י [על ידי] ארץ החיים העליונה.

וכמ"ש [וכמו שכתוב] בארצות החיים. (ומ"ש בארצות היינו כי יש ארץ עלאה וארץ תתאה. דהיינו כנ"י דלעילא וכנ"י דלתתא כי גם למעלה יש בחי' כנ"י כי ישראל עלו במחשבה) ונק' [ונקראת] בשם ארץ. כי כמו ארץ הלזו הגשמית אין כח צמיחתה מצד עצמה אלא מן הזריעה וכח הצומח אשר ניתן בה להיות ממנה ועל ידה נגדל ונצמח כל הזרעים שבתוכה. כך החיים הרוחניים הנמשכים ונשפעים מארץ החיים הם נמשכים ממקור וחיי החיים ב"ה [ברוך הוא] כי הוא הנותן כח בארץ להוציא צמחה.

העבודה שלנו היא להכשיר את עצמנו לקבל את האור של ה'

אך זאת עבודת האדם לחרוש ולזרוע בה.

והיינו כמ"ש אור זרוע לצדיק כי ועמך כלם צדיקים כתיב. ואינו שם התואר דהיינו מדרגת צדיק אמיתי שנתבאר במ"א [במקום אחר]. אלא ר"ל [רוצה לומר] מדרגת אדם כשר שאינו רשע ח"ו וכמ"ש [וכמו שכתוב] צדיק ורשע לא קאמר[15].

[15] נידה ט"ז: דדריש ר' חנינא בר פפא אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונוטל טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני ואילו רשע או צדיק לא קאמר כדר' חנינא דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'

והאור היא אהבת ה' ותשוקתו אליו ית' [יתברך] הנמשך לאדם. הנה הוא זרוע בארץ החיים לצדיק. פי' [פירוש] להיות צדיק ומקושר בה' לדבקה בו.

כל העבודה שלנו היא רק לגרום לכך שהוי' יהיה אלקינו

וזאת ישים האדם אל לבו וידע נאמנה ויאמין באמונה שלימה כי כל אהבה ויראה הנמשכים אליו הוא מתת אלקים שנותן כח הצומח בארץ העליונה להצמיח אהבת ה' ויראתו על פניו ואינם נמשכים מכח האדם העובד עצמו. וע"כ [ועל כן] כל עיקר עבודתו לא תהיה לאהוב ה' מעצמו שיהיה הוא העובד והוא האוהב כו'.

כ"א [כי אם] כמ"ש ועבדתם את הוי"ה אלקיכם. ופי' [ופירושו] לפי פשוטו אינו מובן וכי הוא יתברך לעבודתנו הוא צריך וכלום חסר ח"ו ואם צדקת מה תתן לו.

אלא הענין כי הוי"ה פי' היה הוה ויהיה ואני ה' לא שניתי וכולא קמיה כלא חשיב ותהיה עבודתכם כ"כ [כל כך] עד שבחי' [שבחינה] זו תהי' [תהיה] אציליכם בבחי' אלהיכם כאלו הוא אלקים שלכם. דהיינו שיהיה שורה וקבוע במוח ומחשבה ומורגש ונתפס בשכלו באמת לאמתו כאלו עיניו רואות גילוי אלהותו ית' ממש.

ועד"ז [ועל דרך זה] הוא סדר כל השבחים אלהי אברהם כו' הגדול כו'. כי במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי באמת כולא קמיה כלא חשיב [-הכל לפניו כלא חשוב] והתלבשותו בבחי' גדולה כביכול ענוה היא.

והוא באמת עיקר העבודה ומכאן עיקר ההתחלה מלמעלה למטה. וזהו באמת עבודה גדולה שיוכל מוחו הגשמי לקבל ולתפוס בו גילוי אלהותו ית'.

הדרך להוליד אהבה ויראה אמיתיים

והנה בכאן נולדה ונתעוררה מדת אוי"ר [אהבה ויראה] ונק' בשם הולדה. כי אהוי"ר הם בחי' בן ובת. שאהבה היא בחי' בן כמ"ש זכר חסדו. והיראה היא בחי' בת. וזהו בת תחלה סימן יפה לבנים שצריך לעורר יראת ה' ופחדו תחלה כי זה השער לה' כמ"ש במ"א.

משא"כ [מה שאין כן] כשאין עבודתו עד"ז [על דרך זה] ובחי' זו רק שרוצה לאחוז במדות אהוי"ר להיות אוהב וירא כו' הנה היא לא תצלח בידו ולעולם לא יוליד שום אהבה ויראה אמיתיים כ"א דמיונות שוא שהוא דבר שאין לו קיום אלא לפי שעה ונק' בחי' זו משכלה שיולדת וקוברת. ועקרה היינו שאינה יולדת אהוי"ר כלל. וזהו לא תהיה משכלה ועקרה בארצך כי סבת היות בחינות אלו משכלה ועקרה הוא מחמת כי הם בארצך ואינם באים מארץ עליונה:

מה אנחנו עושים כשבכלל אין לנו כלי

אך הנה יש עוד בחי' עקרה. והוא כענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ [על פסוק] אין לה ולד אפי' [אפילו] בית ולד אין לה ושהיו טומטומים פי' שנסתם כ"כ עד שאין לה כלי קבול לקבל הריון. ועד"ז הנה יש באדם ג"כ [גם כן] בחי' זו לעבודת ה' שאינו תופס במוחו ושכלו האמת כאשר הוא מחמת שאין לו כלי מחזיק.

כי כנ"י [כנסת ישראל] נק' כוס ישועות שהוא כלי קיבול לקבל החסדים העליונים ונק' כוס של ברכה שמקבלת יין המשמח דהיינו בחי' התבוננות הנ"ל [הנזכר לעיל].

והיינו כשהוא כלי ריקן. משא"כ אם מחזיק מקום לעצמו ונחשב בעצמו ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו]. ולכן הוא עוסק ברצונותיו לומר כך אני רוצה וכך טוב לי זה איני יכול לעשות וכיוצא בדברים. ויש בזה פרטים ופרטי פרטים עד אין מספר. אך דרך כלל יש בחי' זו לכל או"א [אחד ואחד] למצוא בנפשו. הן העוסקים במו"מ [במשא ומתן]. הן יושבי אוהלים בכל דבר שאומר אני כו' ומחמת זה נטמטם ונסתם מוחו:

והנה העצה לעשות כלי ריקן הוא כמ"ש לב נשבר ונדכה כו' אשכון את דכא וגו'. והוא כמשל אומן העושה כלי קבול שצריך להכותה בפטיש סביב סביב עד שנעשה חלל בתוכה וכך יהיה האדם ידכה וישוח להיות שפל רוח שלא יתפוס מקום כלל שיהיה מקומו פנוי וחלל כאלו אין ואפס ממש.

הדחת הכלי והכשרתו לקבל את האור

אך עוד אחת היא משארז"ל כוס של ברכה צריך הדחה מבפנים והענין הוא כי אפילו מי שהוא נדכה בטבע כגון שהוא עני ואין לו מצח להרים

ראש. עוד צריך הוא שלא יטה לבו אפילו לדברים המותרים להיות מקושר בהם בכל לב ונפש.

כי אפשר לעולם שיתקיים עשיית דברים המותרים בלא לב ג"כ.

ואם הטה לבו ונקשר להיות בהבלי העולם א"א [אי אפשר] להיות כלי קבול עד שיטהר והוא כמו למשל כוס המלוכלך שא"א להטיל בו יין עד שירחצנו וכן האשה לא תוכל לקבל הריון אפילו יש לה בית ולד אם לא נטהרה מטומאתה:

השבת כח התולדה שנעלם על ידי עליה למעל שם הוי' המהווה את העולמות-תפילת חנה

והנה אחר שעשה כלי קבול נקיה ומודחת הנה הוא עוד צריך לשית עצות בנפשו.

והוא ענין מ"ש ותתפלל חנה על ה' ובכה תבכה. כי הנה כנ"י יש לה כמה בחי' ושמות וכשהיא בבחי' הולדה נק' בשם לאה אם הבנים. וכשהיא בבחי' עקרה שאינה מולדת אהבה ויראה נק' בשם חנה כמ"ש ולחנה אין ילדים.

והעצה היא ותתפלל חנה על הוי"ה. והענין כי הנה שם הוי"ה מורה ע"ש [על שם] שמהווה את הכל מאין ליש ושם זה הוא בכל עולמות אצילות בי"ע [בריאה יצירה עשיה] שאין חילוק ביניהם אלא שזה ברא וזה יצר כו'. אבל דרך כלל הנה הוא מחיה את כולם ומהוה אותם מאין ליש.

אך אמתות שם זה אינו אלא לגבי העולמות הנאצלים והנבראים והנוצרים והנעשים. אבל לגבי הקב"ה בכבודו ובעצמו לא שייך כלל לומר שם זה דכולא קמיה כלא חשיב ואינם נתפסים אצלו בגדר מציאות כלל כמ"ש אני הוי"ה לא שניתי. ואתה הוא קודם שנברא כו'. ואתה הוא לאחר שנברא כו'.

וזהו מ"ש בפרקי דר"א [דר' אליעזר] (פ"ג) עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד. פי' שמו לבד ששמו אינו בגדר מהווה ומחיה כלל אלא הוא לבד.

וכענין נשגב שמו לבדו. ונשגב הוא מורה על הפלגה יתירה שהוא מופלג הרבה מעולמות הנאצלים כו' רק כי הודו על ארץ ושמים. פי' שנמשך הוד וזיו משמו לחיות ארץ ושמים.

אך וירם קרן לעמו כתיב להיות לו לעם קרובו להיות קרבים אליו בעצמו כדי לקרבם אליו ליכלל ביחודו ית׳ כמ״ש חמלה גדולה ויתירה כו׳ כמ״ש במ״א.

ומזה תתלהט נפשו להשליך נפשו מנגד למסור נפשו על קדוש השם בפועל ממש להיות נפש צמאה וכלתה לה׳ לאתדבקא רוחא ברוחא. דהיינו שיהיה כל מחשבה דבור ומעשה שלו במחדו״מ [במחשבה דיבור ומעשה] של הקב״ה ומצות מעומקא דלבא בדביקה וחשיקה כו׳ כמ״ש בזהר ע״פ נפשי אויתיך כו׳ כמ״ש במ״א.

וזהו ותתפלל חנה על הוי״ה כי תפלה הוא מלשון התקשרות שהתקשרה עצמה על ה׳ פי׳ למעלה מעלה מבחי׳ שם הוי״ה המורה על התהוות העולמות וחיותן כ״א ליבטל וליכלל ביחודו ית׳ במסירת נפש בפ״ע [בפנימיות עצמותו].

המשכת רחמים רבים על נפשו, כדי שתוכל לשוב ולקבל את האור של ה׳

והנה משם נמשך בחי׳ ר״ר [רחמים רבים] על נצוץ אלהות שבנפשו. וזהו בכה תבכה לעורר רחמים רבים.

וזהו המלך המרומם לבדו כו׳ והמתנשא מימות עולם. פי׳ שהוא רם ונשא מגדר ובחי׳ עולם ולפיכך ברחמיך הרבים שמחמת התנשאותו מימות עולם עד אין חקר גדלה בעיניו הרחמנות על כל העולם ואפי׳ על עולמות עליונים אפי׳ על בחי׳ ג״ע [גן עדן] העליון ולמעלה מעלה עד רום כל המעלות שייך אצלו רחמנות כי כולם שפלים אצלו. משא״כ בעולמות הנאצלים והנבראים כו׳ כל מה שיורד מטה מטה מתמעט בחי׳ רחמים עד שבבחינת ארץ הלזו הגשמית אין אנו משיגים הרחמנות אפילו שעל עוה״ז הגשמי כיון שאנחנו בתוכה כי הרחמנות הוא אצל גדול על הקטן.

כי כמו שהוא מתנשא עד אין חקר כך רחמיו מרובים אף כי נשגב שמו לבדו מ״מ [מכל מקום] הרי אלהי עולם כו׳. וזהו אלהי עולם ברחמיך.

ובקשתנו הוא שלפי שאין אנו משיגים בשכלנו הרחמנות אתה תעורר רחמיך הרבים שלא נטבע ונשקע בזה העולם.

ותהי' מגן ישענו משגב בעדנו. פי' משגב כמו חומה נשגב' [נשגבה] ומוקפת. וכן מגן הוא מחסה להסתיר בפני האויבים (כי בחי' המקיף מסמא עיני החיצונים שלא ישלטו):

בשביל לקבל את האור צריך להתלבש בלבושי ה'ימים'

והנה כתיב ואברהם זקן בא בימים. פי' זקן זה שקנה חכמה. ואמרו ע"פ בישישים חכמה שדעתם מתיישבת עליהם. דהיינו שתהיה עבודה בקביעות ובישוב הדעת ולא יהיה פעם כך ופעם כך.

כי צריך להיות כל הימים שלמים כמ"ש בזוהר. והימים שנתנו לו מן השמים לחיות בהם כימי שנותיו לא ניתנו לבטלה אפילו שעה אחת יתירה על השיעור ששיערו כמה הוא צריך להשלים את נפשו. ומזה יתבונן המשכיל להיות ממארי דחושבנא לחשוב כל המחשבות והדבורים והמעשים דבר יום ביומו.

והנה הימים הם בחינת לבושים והם לבושי התורה והמצות שלומד ועושה בכל יום. ובלבושים אלו יכול האדם לקבל גלוי אלהותו ית' ואהוי"ר הנמשכים מארץ עליונה בתוספת אורה.

כי אף שלומד פשטי התורה ואינו מגיע לו מזה שום אהוי"ר בשעת מעשה מ"מ הרי התורה אור זרוע בארץ עליונה ומשם תצמיח צדקה ורב חסד דהיינו בחי' אהבה רבה על נפשות ישראל להאיר להם בלבושים אלו.

וזהו את מספר ימיך אמלא. פי' כי הנה בחי' הימים עצמן שהן הלבושים מוטל עליך לעשותן. ומספר ימיך הוא אור שבתוך הימים כמ"ש בזהר ע"פ השמים מספרים. ופי' מנהרין ומנצצין כספירין ובחי' מספר זה עלי למלאותו שיאיר עליך מכח הצומח שבארץ החיים.

הסרת המחלה (הרגשת הישות), הכרחית בשביל היכולת להתבונן (ולהוליד אהבה ויראה)

וכן בענין סור מרע אמר והסירותי מחלה מקרבך. פי' המחלה אשר נדבקה ונשרשה בקרבך.

והוא ענין מארז"ל ד' מתו בעטיו של נחש שאע"פ שהם צדיקים גמורים מ"מ נשאר בם עדיין איזה שמץ מזוהמת הנחש שלא יכלו להסירו מכל וכל.

והוא עיקר נקודת קליפת גסות הרוח שנעשה בטבע האדם בחטאו מעץ הדעת טוב ורע דהיינו שרואה א"ע ומכיר חסרונו או יודע שזה טוב לו. כמ"ש ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וגו' וזהו שרש הזוהמא ומקור לכל התאוות והעבירות כי בוחר בזה לטובתו או לרעתו.

משא"כ קודם החטא היו ערומים כדכתיב מי הגיד לך כו' כי לא היו מרגישים שום הרגש חסרונם או טובה לעצמו רק שהיו משיגים גלוי אלהותו ית' וד"ל [ודי למבין]:

נקודה למחשבה

- לפעמים העבודה שלנו היא דוקא לא לעבוד אלא להרפות, רק כך נוכל באמת לפגוש את מי שמולנו, אחרת נהיה עסוקים בעצמנו ולא נוכל לראות את האחר. הדבר נכון במיוחד אם האחר הוא כל עולמנו..

  במאמר רואים, שאנחנו אכן מסוגלים לצאת מהעיסוק בעצמנו ולהיות לגמרי עם ה'. הדרך לעשות את זה היא רק על ידי ההבנה, שבאמת הכל מגיע ממנו (גם היכולת להיות קשורים אליו) ועלינו רק להרפות מטרדותינו ולתת לו למלא אותנו.

- גם נגד כל הסיכויים, אחרי שכבר נראה שאין שום אפשרות שהאור של ה' יאיר בנו, אז (ודוקא אז) אנחנו עולים לסוג חדש של עבודה. פתאום אנחנו מבינים, שלא נשאר לנו שום דבר (אפילו 'כלי' בשביל לקבל אין לנו), ומה שנשאר לנו זה רק לשפוך את נפשנו לפני ה' (שהרי שערי דמעות לא ננעלו), ובכך אנחנו גורמים לה' להתעורר ברחמים מרובים ולשבור את כל הכללים בשביל לקרב אותנו אליו. דוקא אז מתגלה, איך שהקשר שלנו עם ה' לא תלוי בשום דבר ושאנחנו הרצון הכי עצמי שלו (שגובר על כל הטבעים שבעולם).

החוברת מוקדשת
לרפואת:

הרב יצחק פיוויש בן בריינא מלכא שליט"א

הרב בנימין דב בן רחל סימא שליט"א

הרב מנחם בן ציון בן גוטע פערל שליט"א

הרב שניאור זלמן מרדכי בן שיינא נעטל שליט"א

הרב חיים שלום בן מרים שליט"א

ידידיה יעקב בן טלי אטל

הלל בן אילנית

חוברת זו מחולקת ללומדי המאמר השבועי.

רוצים חוברות בישיבה ואין לכם?

אפשר להתקשר למספר המופיע מטה או לשלוח מייל.

תרומות יתקבלו בברכה

לתרומות והקדשות חייגו 058-630-1888

●●●

לקבלת החוברת במייל

או להצטרפות לדיונים על המאמר השבועי

בקבוצת המייל שלנו:

mamar.shvuei@gmail.com

לתרומות בביט/פייבוקס:

054.779.3987

יש לציין 'עבור המאמר השבועי'

הַמַּאֲמָר הַשָּׁבוּעִי

מיזם "הַמַּאֲמָר הַשָּׁבוּעִי" בא לתת לכל אחד ואחד את האפשרות ללמוד חסידות בהעמקה ובהבנה, תוך דגש על חיבור התורות העמוקות לחיי היומיום שלנו.

במסגרת זו לומדים מידי שבוע מאמרי חסידות יסודיים בהבנה, בעמקות ובבהירות.

האם אני באמת יכול לאהוב את ה'? השאלה הזאת מעסיקה רבים מאיתנו. הרי הפער כה גדול, ואני בכלל לא מונח, בדברים אלוקיים. המאמר שלנו מלמד אותנו שאהבת ה' לא באמת תלויה בנו. ואנחנו רק צריכים להיות כלי קיבול, לקבל את האהבה כמו שה' משפיעה אותה.

מאמר שוב"בי אחרון בהחלט לפני שמגיעה הרצינות של פורים...

לא לפספס.